

Statliga företag

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 2008 års redogörelse för statliga företag, vilken har överlämnats till riksdagen med regeringens skrivelse 2007/08:120, och en redogörelse från Riksrevisionens styrelse (2008/09:RRS7) angående regeringens försäljning av 8 % av aktierna i Telia Sonera AB. Båda dokumenten läggs till handlingarna.

Vidare behandlas i betänkandet ett tjugotal motionsyrkanden. De frågor som tas upp rör synen på statligt ägande och på försäljningar samt statens ägarutövning. Samtliga yrkanden avstyrks. Utskottet redovisar sin syn på statligt ägande. När det gäller statens ägarutövning hänvisar utskottet till de riktlinjer för arbetet som regeringen tillämpar och till pågående beredning inom regeringen. I olika reservationer från företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet följs yrkandena upp.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Skrivelsen om statliga företag	6
Riksrevisionens styrelses redogörelse	7
Riksrevisionens granskningsrapport	7
Styrelsens överväganden	7
Motionerna	8
Inledning	8
Motioner rörande synen på statligt ägande och försäljningar	8
Allmänt om försäljningar	8
Posten AB	9
Lernia AB	10
Motioner rörande statens ägarutövning m.m.	10
Allmänt om ägarutövning	10
LKAB:s avkastningskrav	11
Sveaskog AB	11
Medlemskap i Svenskt Näringsliv	12
Vissa kompletterande uppgifter	12
Tidigare riksdagsbehandling	12
Granskning av konstitutionsutskottet	13
Information i budgetpropositionen	13
Regeringens bedömning avseende Riksrevisionens rapport om försäljningen av 8 % av aktierna i Telia Sonera	13
Redovisning av försäljning av aktier i företag med statligt ägande	14
Redovisning avseende genomgång av statligt ägda bolag	14
Redovisning avseende översyn av kapitalstruktur	14
Begäran om utskottsinitiativ	14
Nordea och SBAB	15
Posten	15
LKAB	16
Sveaskog	16
Statliga bolags medlemskap i Svenskt Näringsliv	17
Utskottets ställningstagande	17
Inledning	17
Synen på statligt ägande och på försäljningar av statliga företag	17
Utvecklat statligt företagsägande	20
Statens ägarutövning	20
LKAB:s avkastningskrav	21
Reservationer	23
1. Synen på statligt ägande och på försäljningar av statliga företag, punkt 1 (s, v, mp)	23
2. Utvecklat statligt företagsägande, punkt 2 (v)	26

3. Utvecklat statligt företagsägande, punkt 2 – motiveringen (s, mp)	27
4. Statens ägarutövning, punkt 3 (v)	27
5. Statens ägarutövning, punkt 3 (mp)	29
6. Statens ägarutövning, punkt 3 – motiveringen (s)	30
7. LKAB:s avkastningskrav, punkt 4 (s, v)	31
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	32
Skrivelse 2007/08:120	32
Följdmotion med anledning av skrivelse 2007/08:120	32
Redogörelse 2008/09:RRS7	32
Följdmotion med anledning av redogörelse 2008/09:RRS7	33
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	33
<i>Bilaga 2</i>	
Företag med statligt ägande	35

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Synen på statligt ägande och på försäljningar av statliga företag

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:N1 yrkandena 1–4, 2008/09:N6 yrkandena 1 och 2, 2008/09:N203, 2008/09:N236, 2008/09:N285 och 2008/09:N428 yrkande 10 och lägger skrivelse 2007/08:120 och redogörelse 2008/09:RRS7 till handlingarna.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. Utvecklat statligt företagsägande

Riksdagen avslår motion 2008/09:N323 yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (v)

Reservation 3 (s, mp) – motiveringen

3. Statens ägarutövning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ502 yrkande 2, 2008/09:N254, 2008/09:N257 och 2008/09:N323 yrkandena 3–6 och 10.

Reservation 4 (v)

Reservation 5 (mp)

Reservation 6 (s) – motiveringen

4. LKAB:s avkastningskrav

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:N1 yrkande 9 och 2008/09:N323 yrkande 11.

Reservation 7 (s, v)

Stockholm den 9 december 2008

På näringsutskottets vägnar

Karin Pilsäter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Pilsäter (fp), Tomas Eneroth (s), Björn Hamilton (m), Hans Rothenberg (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Maria Plass (m), Jan Andersson (c), Krister Örnfjäder (s), Marie Weibull Kornias (m), Karin Åström (s), Mikael Oscarsson (kd), Staffan Anger (m), Kent Persson (v), Börje Vestlund (s), Liselott Hagberg (fp), Eva-Lena Jansson (s) och Lage Rahm (mp).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas

dels regeringens skrivelse 2007/08:120 med 2008 års redogörelse för företag med statligt ägande,

dels Riksrevisionens styrelses redogörelse 2008/09:RRS7 angående regeringens försäljning av 8 % av aktierna i Telia Sonera,

dels en motion som väckts med anledning av skrivelsen,

dels en motion som väckts med anledning av redogörelsen,

dels 15 motionsyrkanden från allmänna motionstiden.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse och redogörelsen från Riksrevisionens styrelse till handlingarna. Vidare avslår riksdagen motionsyrkanden rörande synen på statligt ägande och på försäljningar av statliga företag, utvecklat statligt företagsägande, statens ägarutövning och LKAB:s avkastningskrav. Utskottet redovisar sin syn på statligt ägande. När det gäller statens ägarutövning hänvisar utskottet till de riktlinjer för arbetet som regeringen tillämpar och till pågående beredning inom regeringen.

Jämför reservationerna 1 (s, v, mp), 2 (v), 3 (s, mp), 4 (v), 5 (mp), 6 (s) och 7 (s, v).

Skrivelsen om statliga företag

I skrivelse 2007/08:120 lämnar regeringen sin årliga redogörelse för förvaltningen av statens företagsägande. I redogörelsen beskrivs utvecklingen under 2007 och t.o.m. maj 2008. I redovisningen ingår dels aktiebolag vars aktier förvaltas av Regeringskansliet, dels organisationen Svenska Skeppshypotekskassan. En förteckning över de 55 företag som vid utgången av 2007 ingick i den statliga företagssfären återfinns i bilaga 2. Företagen har delats in i två grupper, nämligen företag som verkar under marknadsmässiga villkor och företag med särskilda samhällsintressen.

Systemet med årliga redogörelser från regeringen baseras på ett beslut av riksdagen våren 1981 (prop. 1980/81:22, bet. 1980/81:NU29). Redogörelsen har under åren utvecklats till både form och innehåll. Syftet är att ge en samlad och tydlig bild av statens företagsägande och de värden som finns i den statliga företagssfären. Verksamhetsberättelsen liksom delårsrapporterna finns tillgängliga på regeringens webbplats. Rapporterna finns även att tillgå på engelska.

I verksamhetsberättelsen redogör regeringen för sina principer för ägarstyrning och hur förvaltningen och företagen utvecklats under året. De statligt ägda företagen förväntas vara föredömen avseende socialt och miljömässigt ansvarstagande. Regeringen har under året utvecklat förvaltningen avseende de statligt ägda företagens arbete inom detta område genom att bl.a. besluta om reviderade riktlinjer för extern rapportering med utökade och tydligare informationskrav beträffande hållbarhetsredovisning. Enligt riktlinjerna ska de statligt ägda företagen fr.o.m. räkenskapsåret 2008 presentera en hållbarhetsredovisning enligt internationella normgivande riktlinjer för hållbarhetsredovisning (Global Reporting Initiative). I verksamhetsberättelsen finns ett utökat avsnitt om arbetet med

hållbarhetsfrågor och ett avsnitt som beskriver de statligt ägda företagens arbete hittills på området. I verksamhetsberättelsen redovisas också information om försäljningar som genomförts under den aktuella perioden.

I avsnittet om den statliga ägarpolitiken finns information om Näringsdepartementets förvaltningskostnader för bl.a. interna kostnader och köpta tjänster. I ett särskilt avsnitt behandlas uppföljning och utvärdering av ekonomiska mål, samhällsekonomiska mål och andra särskilda mål. I anslutning till detta redovisas en översiktlig tabell över beslutade mål och utfall. Presentationerna av de olika statliga företagen innehåller en ekonomisk redovisning, en presentation av företagets verksamhet och dess mål samt en utvärdering av det gångna året.

Riksrevisionens styrelses redogörelse

Riksrevisionens granskningsrapport

Riksrevisionen lade i juni 2008 fram en granskningsrapport (RiR 2008:12) om regeringens försäljning av 8 % av aktierna i Telia Sonera, som genomfördes i maj 2007. I rapporten rekommenderar Riksrevisionen regeringen att inför kommande försäljningar sammanställa och följa relevant s.k. best practice för respektive typ av planerad transaktion baserat på andras erfarenheter av framgångsrika försäljningar och egna erfarenheter från tidigare försäljningar. Riksrevisionen anser att regeringen särskilt bör prioritera fortsatt utveckling av och säkerställande av kompetens inom Regeringskansliet och hålla en hög aktivitetsnivå gentemot rådgivare och utförare. Vid framtida större aktieförsäljningar bör också frågor om skillnaden mellan uppnått pris och börskursen, den s.k. rabatten, beaktas såväl under förberedelserna som vid anlitande av utförande banker samt under transaktionens genomförande och uppföljning.

I rapporten kritiserar Riksrevisionen regeringen för bristande dokumentation av försäljningen. Granskningen visade att underlaget för regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2008 saknades i väsentliga avseenden. Riksrevisionen anser att det finns svagheter i regeringens underlag för vissa uttalanden i budgetpropositionen.

Styrelsens överväganden

Riksrevisionens styrelses överväganden i redogörelse 2008/09:RRS7 är baserade på den nyssnämnda granskningsrapporten. Styrelsen har funnit att slutsatserna av Riksrevisionens granskning bör överlämnas till riksdagen i form av en redogörelse.

Styrelsen konstaterar att statens erfarenheter från försäljning av statliga bolag är mycket begränsad. Detta gör Riksrevisionens första granskning av en sådan transaktion intressant för både riksdagen och regeringen. Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser är enligt styrelsen intressanta, inte

minst ur ett lärandeperspektiv. Riksrevisionen pekar i sin rapport på flera olika åtgärder den anser behöver vidtas i samband med framtida försäljningar av statliga bolag. Åtgärderna avser hur beredningen och genomförandet av försäljningen bör utvecklas samt hur uppföljningen och dokumentationen behöver förbättras. Styrelsen förutsätter att regeringen beaktar vad Riksrevisionen anfört och föreslagit i sina rekommendationer inför framtida försäljningar av statliga bolag.

Styrelsen anser vidare att det Riksrevisionen anfört om ett bristande underlag för regeringens redovisning av försäljningen i budgetpropositionen är en fråga som särskilt bör uppmärksammas. Öppenhet och insyn är ett grundläggande krav som så långt möjligt alltid måste tillgodoses i den offentliga verksamheten. Regeringens information till riksdagen i den här typen av transaktioner måste enligt styrelsen alltid grundas på ett tillfredsställande underlag, som har dokumenterats och är tillgängligt för riksdagen och andra som i efterhand önskar ta del av materialet. Ett sådant bättre underlag ger också Näringsdepartementets ägarenhet och det övriga Regeringskansliet förutsättningar för lärande inför framtida försäljningar av statliga bolag.

Motionerna

Inledning

En motion har väckts med anledning av regeringens skrivelse och ytterligare en med anledning av Riksrevisionens styrelses redogörelse. I betänkandet ska också behandlas 15 motionsyrkanden från allmänna motionstiden. I den följande redovisningen har yrkandena delats upp i två huvudgrupper, nämligen motioner om synen på statligt ägande och försäljningar samt motioner rörande statens ägarutövning m.m.

Motioner rörande synen på statligt ägande och försäljningar

Allmänt om försäljningar

I de två motionerna 2008/09:N428 (s) och 2008/09:N1 (s) föreslås att de bemyndiganden gällande Telia Sonera, Nordea och SBAB som riksdagen lämnat ska återtas och försäljningarna avbrytas. Att bemyndigandet avseende Telia Sonera bör dras tillbaka anförs även i motion 2008/09:N6 (s). I de två sistnämnda motionerna begärs också att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att, i samband med fortsatta försäljningar av statligt ägda bolag, säkerställa att dessa bereds i enlighet med regeringsformens beredningskrav. Försäljningarna är en usel affär för staten, anser motionärerna. De menar att inga ekonomiska eller rationella grunder till varför försäljningarna måste genomföras har redovisats av regeringen, utan att de grundar sig på ideologiska argument – staten ska inte äga. Försäljningarna kommer med all sannolikhet att stå svenska skattebe-

talare mycket dyrt, hävdar motionärerna. Telia Sonera och Nordea men även SBAB är enligt dem goda exempel på hur ett ansvarstagande och långsiktigt statligt ägande kan bidra till att skapa mycket större värden, såväl ekonomiska som samhälleliga, än försäljningens engångsintäkter. Regeringen har inte redogjort för försäljningarnas konsekvenser för de berörda marknaderna, statsfinanserna, huvudkontorens placering, företagens forskning och utveckling samt sysselsättningen, säger motionärerna. De menar att hanteringen av ärendet kring försäljningen av statliga företag har präglats av brist på öppenhet, insyn och dialog.

Två tillkännagivanden föreslås i motion 2008/09:N323 (v) – om regeringens statliga politik och om en offensiv statlig politik. Regeringen har hittills avhänt den svenska staten och de svenska medborgarna alltmer makt genom de försäljningar som gjorts, menar motionärerna. De erinrar om att regeringen i skrivelsen säger att en genomgång av övriga statliga företag ska göras i syfte att pröva skälen för ett fortsatt statligt ägande. Med hänvisning till detta förväntar sig motionärerna att fler statliga företag – utöver dem som regeringen hittills har pekats ut för försäljning – kommer att sättas upp på försäljningslistan. Därmed kommer möjligheten att använda statliga företag till offensiva satsningar till gagn för det svenska folkhushållet att minska dramatiskt, befarar motionärerna. De vill sätta en offensiv statlig företagspolitik – bestående av både en förädling av det befintliga statliga företagandet och en utveckling av företagandet på ytterligare angelägna områden – mot den politik avseende försäljning som regeringen står för.

Riksdagen bör uppmana regeringen att låta utreda hur ett regelverk kring försäljningar av statliga bolag bör se ut, anför det i motion 2008/09: N236 (mp). I motionen förordas att försäljning av ett bolag med statligt ägande ska ske i tre steg. För det första ska de anställda få förtur att köpa aktier i företaget, t.ex. genom ett rabatterat pris. I andra hand ska övriga ägare, dvs. medborgarna, erbjudas motsvarande möjlighet, och i tredje hand ska institutioner och övriga aktörer på finansmarknaden ges möjlighet att köpa aktier till marknadspris.

Posten AB

I motion 2008/09:N1 (s) begärs att riksdagen ska uppmana regeringen att återta bemyndigandet att minska statens ägarandel i Posten ned till 34 % och att regeringen ska återkomma till riksdagen med kompletterande beslutsunderlag, innan samgåendet mellan svenska Posten och Post Danmark genomförs. Motionärerna ställer sig positiva till ett samgående som stärker Postens konkurrensmöjligheter, men de anser inte att detta förutsätter vare sig börsintroduktion eller delägande tillsammans med ett riskkapitalbolag. De menar dessutom att det beslutsunderlag som låg till grund för riksdagens beslut våren 2008 att minska ägandet i Posten till 34 % var undermåligt, bl.a. utelämnades de långsiktiga konsekvenserna för postmarknaden. Motionärerna hävdar också att samgåendet är en dålig affär för svenska

staten. Regeringens planer på att børsintroducera Posten avvisas helt. Regeringen har inte redovisat vad ett avstående av børsintroduktion innebär för skyldigheter gentemot riskkapitalbolaget CVC (som är delägare av danska posten) och vilka kostnader som då förväntas uppstå, säger motionärerna.

Lernia AB

I de två motionerna 2008/09:N203 (m) och 2008/09:N285 (m) begärs tillkännagivanden om att Lernia AB bör säljas. Lernia är ett helägt statligt företag som erbjuder kompetensförsörjning med tjänster inom bemanning, utbildning, rehabilitering och omställning till individer, företag, myndigheter och organisationer. År 2007 hade företaget en omsättning på 2,3 miljarder kronor. Lernia är ett framgångsrikt företag på en växande marknad för bemannings- och utbildningstjänster men utan att ha något specifikt samhällsuppdrag, säger motionären bakom den förstnämnda motionen. Han anser att det finns olika problem med det statliga ägandet. Ett är att staten är både beställare och utförare av utbildningar, samtidigt som den också har ansvar för att granska denna verksamhets kvalitet. Ett annat problem är att staten reglerar marknaden och därmed är både domare och spelare, vilket kan snedvrída konkurrensen. Ett tredje problem är att det statliga ägandet kan begränsa Lernias möjligheter att utveckla verksamheten. Motionären bakom den andra motionen konstaterar att regeringen har sett över sin ägarportfölj och sålt Vin & Sprit med motiveringen att staten inte bör producera alkohol. Regeringen bör för alla statligt ägda bolag ifrågasätta om bolagets verksamhet ingår i statens kärnuppgifter eller har en hög grad av allmännytta för att motivera fortsatt statligt ägande, menar motionären. Hon kan inte se att några sådana argument föreligger beträffande Lernia utan anser att detta bolag sannolikt klarar sig bättre utan statligt ägande.

Motioner rörande statens ägarutövning m.m.

Allmänt om ägarutövning

I motion 2008/09:N257 (s) begärs ett tillkännagivande om att regeringen vid försäljning av statliga bolag bör se till att jämställdheten i dessa vidmakthålls och överväga åtgärder för att tillgodose detta. Statliga bolag har varit de mest jämställda bland företag i Sverige, säger motionären. Hon befarar dock att det vid försäljningar finns risk att jämställdheten inom bolagen går förlorad.

Det statliga företagandet behöver förädlas, anförs det i motion 2008/09:N323 (v). I motionen utvecklas i fem punkter hur detta bör ske. Det rör sig för det första om att de statliga företagen inte bara ska ha ett globalt ansvar utan också ett lokalt. För det andra bör processen när det gäller tillsättning av styrelser vara offentlig och transparent. För det tredje bör arvoden till tjänstemän från Näringsdepartementet som sitter i statliga bolags styrelser inom ramen för sitt arbete tas bort. Könsfördelningen avse-

ende vd och ledningsgrupper bör för det fjärde bli bättre, och en tidpunkt bör sättas för när vissa nivåer ska vara uppnådda. Vidare bör styrelsearvodet ligga på samma nivå för män och kvinnor. För det femte bör redovisningen utvecklas på många områden – rehabiliteringsinsatser, fördelning på tillfälliga respektive fasta anställningar, miljöpåverkan vad gäller utsläpp, buller, avfall m.m. och miljömässiga krav på underleverantörer och konsulter. I motionen begärs vidare ett tillkännagivande om att varje statligt ägt företag ska ha en av riksdagen fastställd ägarstrategi, som anger motivet till att staten är ägare och som är vägledande för styrelser och bolagsstämmor. Riksdagen bör också, enligt motionärerna, utse styrelser på förslag av regeringen. Slutligen bör riksdagen göra ett uttalande om att samhällsnyttan alltid ska stå i fokus för ägarstrategin, samtidigt som företagen ska bedrivas ekonomiskt effektivt. I de fall viktiga samhällsintressen står i konflikt med vinstkrav ska målsättningen i ägarstrategin ses över, menar motionärerna.

Riksdagen bör uppmana regeringen att tydliggöra ansvaret för miljömålen i de statliga bolagens ägardirektiv, anfördes det i motion 2008/09:MJ502 (mp). Motionärerna hävdar att ett återkommande klagomål är att statlig verksamhet ofta brister i att integrera miljöhänsyn, vilket även Miljömålsrådet sägs ha noterat.

LKAB:s avkastningskrav

Riksdagen bör göra ett tillkännagivande om att regeringen, vid bedömningen av avkastningskravet för LKAB, bör beakta företagets förutsättningar att bidra till nödvändiga anpassningsåtgärder med anledning av gruvverksamheten i Malmberget och Kiruna, anfördes det i motion 2008/09:NI (s).

Även i motion 2008/09:N323 (v) begärs ett tillkännagivande om LKAB:s inleverering till staten. LKAB har haft stor nytta av att vara i statens ägo, anser motionärerna. De påpekar att LKAB befinner sig i en framgångsrik period men samtidigt står inför stora investeringar. LKAB har beslutat att anlägga en ny huvudnivå i Kiruna respektive Malmberget, vilket innebär att stora delar av Kiruna och hela Malmberget måste flyttas. Motionärerna anser att för att de stora investeringarna i samband med dessa flyttningar ska bli framgångsrika bör LKAB:s inleverering till staten minska – som ett första steg med 75 % under en treårsperiod.

Sveaskog AB

Riksdagen bör uppmana regeringen att ta fram en ny strategi för Sveaskog, anfördes det i motion 2008/09:N323 (v). Staten är en stor ägare av skogsmark, men det statliga ägandet är spritt på många olika myndigheter och bolag, påpekar motionärerna. De anser därför att det finns behov av en samordning, en utveckling och ett klargörande av syftet med det nuvarande ägandet av skog. Naturvården, de sociala värdena och kulturmiljövärdena behöver utvecklas och stärkas, samtidigt som skogen också behövs

för virke och bioenergiutvinning, säger motionärerna. För att tillgodose dessa olika intressen anser motionärerna att en nationell strategi bör utvecklas. Fortsatt försäljning av statlig skogsmark till privata skogsbrukare blir i detta perspektiv kontraproduktivt, menar motionärerna och förordar att Sveaskog i stället ska öka sitt innehav av skog. Medel för detta föreslås dels tas från den egna vinsten, dels föras över från andra statliga bolag.

Medlemskap i Svenskt Näringsliv

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att överväga möjligheten att statens företag återgår till den tidigare ordningen med en egen arbetsgivarorganisation, anför det i motion 2008/09:N254 (s). En stor del av statens bolag är medlemmar i Svenskt Näringsliv, konstaterar motionären. Hon anser att organisationen attackerar kollektivavtalen och spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden och exemplifierar med att ekonomiskt stöd har getts till ett lettiskt byggföretag avseende rättsfall i Arbetsdomstolen och EG-domstolen. Hon menar att de statliga företagen bör lämna Svenskt Näringsliv och i stället starta en egen arbetsgivarorganisation (en sådan fanns fram till 1990-talet).

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Under föregående riksmöte behandlade utskottet frågor om statliga företag i tre betänkanden – i november 2007 i betänkande 2007/08:NU4, i december 2007 i anslagsbetänkande 2007/08:NU1 och i juni 2008 i betänkande 2007/08:NU13. Under innevarande riksmöte har utskottet nyligen behandlat en fråga om statliga företag i yttrande 2008/09:NU3y.

I juni 2008 beslöt riksdagen att godkänna ett samgående mellan Posten AB och Post Danmark A/S och att bemyndiga regeringen att minska statens ägarandel som lägst ned till 34 % av rösterna i det sammanslagna bolaget (prop. 2007/08:143, bet. 2007/08:NU13). Utskottet såg samgåendet som ett medel för att stärka den affärsmässiga utvecklingen av Posten, vilket kommer att skapa bättre förutsättningar för Posten att upprätthålla den samhällsomfattande posttjänsten. När det gäller frågor om konkurrenssituationen på postmarknaden och tillgången till den postala infrastrukturen utgick utskottet från att regeringen kommer att studera effekterna av samgåendet i dessa hänseenden och beakta dem i samband med den beredning av regleringen på postmarknaden som regeringen avser att genomföra. Utskottet underströk att bemyndigandet att statens ägarandel kan minskas som lägst ned till 34 % av rösterna i det sammanslagna bolaget innebär att staten behåller kontrollerande makt över bolagsordningen och ett dominerande inflytande. Utskottet ansåg att det sammantaget fanns ett tillräckligt

underlag för ett riksdagsbeslut. I en reservation (s, v, mp) anfördes att det beslutsunderlag som presenterats av regeringen var bristfälligt och att regeringen borde återkomma med ett kompletterande underlag.

Granskning av konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet granskade våren 2008 försäljningen av vissa statliga bolag (bet. 2007/08:KU20). Granskningen var gjord mot bakgrund av flera anmälningar mot både den nuvarande och den förra regeringen. Vid granskningen behandlades bl.a. följande frågor.

Vad gällde frågan om *beredningen av ärendet om försäljningar av vissa statliga bolag efter valet 2006* visade granskningen att den bedömning regeringen gjort när den avstod från att inhämta upplysningar från myndigheter, organisationer och enskilda innan den begärde bemyndiganden för försäljningarna inte stred mot bestämmelsen i 7 kap. 2 § regeringsformen om inhämtande av behövliga upplysningar och yttranden vid beredning av regeringsärenden, utan stod i överensstämmelse med vedertagen praxis. En reservation (s, v, mp) avlämnades.

När det gällde *upphandlingarna av investmentbanker* för förberedelser inför försäljningarna visade granskningen att upphandlingen gjorts med stöd av undantagsbestämmelser i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling, som medgav att annonsering inte skedde. Konstitutionsutskottet uttalade också att det kan ha funnits anledning att tillföra regeringens bolagsakter sådan dokumentation som gör det möjligt att följa viktiga händelseförlopp som avser ägarförvaltningen samt vilka kontakter och styrsignaler som kan ha förekommit mellan ägarförvaltningen och bolag inom ramen för de genomgångar av de statliga företagen som gjorts inför bedömningarna om försäljning. En reservation (s, v, mp) avlämnades.

Avslutningsvis granskade konstitutionsutskottet även *beredningen av ärenden om försäljning av statliga bolag före valet 2006*. Utskottet pekade på att praxis länge varit att upplysningar från myndigheter, organisationer och enskilda inte inhämtas i ärenden om försäljning av statliga företag. Granskningen gav inte anledning till ytterligare uttalanden från konstitutionsutskottets sida. En reservation (s, v, mp) avlämnades.

Information i budgetpropositionen

Regeringens bedömning avseende Riksrevisionens rapport om försäljningen av 8 % av aktierna i Telia Sonera

I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 24 Näringsliv s. 50) sägs beträffande Riksrevisionens rapport (RiR 2008:12) att regeringen avser att återkomma med en bedömning av rapporten vid ett senare tillfälle.

Redovisning av försäljning av aktier i företag med statligt ägande

Regeringen meddelade våren 2007 i proposition 2006/07:57 om försäljning av vissa statligt ägda företag sin avsikt – förutom att rapportera om försäljningarna i den årliga skrivelsen för företag med statligt ägande – att redovisa respektive försäljning i kommande budgetpropositioner. I budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 24 Näringsliv s. 52) informerade regeringen om den försäljning av 8 % av aktierna i Telia Sonera som genomfördes den 3 maj 2007. I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 24 Näringsliv s. 51) lämnas sådana redovisningar avseende försäljningen av statens aktier i OMX AB, V & S Vin & Sprit AB och Civitas Holding AB, till vilka här hänvisas.

Redovisning avseende genomgång av statligt ägda bolag

I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 24 Näringsliv s. 53) redovisar regeringen att arbetet med den bolagsgenomgång som utlovades i budgetpropositionen för 2007 pågår. I bolagsgenomgången vägs motiven för eller emot ett statligt ägarengagemang. I de fall genomgången leder till slutsatsen att staten bör kvarstå som ägare analyserar regeringen bl.a. om det finns delar av tillgångar i bolag som inte stöder verksamheten enligt riksdagens uppdrag och som därmed kan avyttras. Resultatet av genomgången kan även innebära att regeringen kommer att framföra förslag till riksdagen om avyttring av statligt ägda bolag, delar därav eller hela, eller förändringar eller förtydliganden av vissa statligt ägda bolags uppdrag. Redovisningen till riksdagen kommer i dessa fall att ske per företag och i takt med att den individuella genomgången är klar.

Redovisning avseende översyn av kapitalstruktur

I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 24 Näringsliv s. 54) redovisar regeringen att det pågår en översyn av kapitalstrukturen i de statligt ägda bolagen, parallellt med den nyssnämnda genomgången. Avsikten är att med utgångspunkt i de enskilda bolagens mål för kapitalstrukturen och med hänsyn tagen till framtida investeringsbehov säkerställa att ägarens kapital utnyttjas effektivt. Kapital som inte kan investeras i värdeskapande verksamhet ska återföras till ägaren.

Begäran om utskottsinitiativ

Tomas Eneroth (s) begärde i november i en skrivelse att utskottet skulle göra ett utskottsinitiativ, i enlighet med 3 kap. 7 § RO, om försäljningarna av statliga företag. Enligt förslaget skulle utskottet föreslå att riksdagen återkallar försäljningsbemyndigandena för SBAB, Nordea, Telia Sonera och Posten. I motiveringen till begäran sades att läget på finansmarknaderna har förändrats markant sedan våren 2007, då riksdagen beslöt om försäljningen av sex företag med statligt ägande, däribland Nordea och

SBAB. Försäljningen av statens innehav i Nordea samt av det av staten helägda SBAB bör omedelbart avbrytas med anledning av den rådande finansiella oron, anfördes det. Statens ägande i dessa banker anses bidra till stabiliteten på finansmarknaden. Utskottet beslöt vid sitt sammanträde den 18 november (prot. 2008/09:12) att avslå begäran. Företrädarna för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet ansåg att utskottet borde ha bifallit begäran, medan företrädaren för Miljöpartiet avstod från att delta i beslutet.

Nordea och SBAB

Kommun- och finansmarknadsminister Mats Odell besvarade den 14 november en interpellation (ip. 2008/09:72) av Peter Hultqvist (s) om statens ägande av Nordea och SBAB. I sitt svar sade Mats Odell bl.a. att lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen) och proposition 2006/07:57 om försäljning av vissa statligt ägda företag tydligt säger att försäljningar ska genomföras affärsmässigt. Det innebär att varje försäljning kommer att genomföras när den kan förväntas leda till en bra affär avseende pris och andra villkor för det svenska folkhushållet. Arbetet sker nära företagen och med stor omsorg om att säkerställa att de värden som finns i dem utvecklas på bästa sätt fram till en försäljning. Utvecklingen på de finansiella marknaderna följs också mycket noga, och analyser görs fortlöpande. Statsrådet ansåg att regeringen, genom de tidigare försäljningarna av statens aktier i OMX, Vin & Sprit och Vasakronan, har visat att den bara genomför affärer som vid en samlad bedömning är bra för svenska skattebetalare. Regeringens ambition att minska det statliga ägandet ligger fast. Processen innebär samtidigt att varje försäljning anpassas till det rådande marknadsläget, så att en försäljning kan ge bästa möjliga affärsmässiga utfall för skattebetalarna. Regeringen kommer i varje enskilt fall att agera som en ansvarsfull säljare, på samma sätt som regeringen också avser att vara en ansvarsfull ägare till dess en försäljning är genomförd, sade Mats Odell.

Posten

Näringsminister Maud Olofsson informerade vid utskottets sammanträde den 28 oktober om arbetsläget beträffande samgåendet mellan Posten och Post Danmark A/S.

Regeringen har nyligen fattat beslut om att bemyndiga infrastrukturminister Åsa Torstensson att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över postlagen (1993:1684). Enligt direktiven (dir. 2008:128) ska utredaren bl.a. analysera de olika möjligheter till finansiering av den samhälls omfattande tjänsten som ges i 2008 års postdirektiv (2008(6)EG) och lämna förslag till hur dessa bestämmelser bör genomföras i postlagen. Utredaren ska även göra en allmän översyn av postlagen. I översynen ingår bl.a. att analysera definitioner, bemyndiganden och den sammanhållna strukturen i postlagen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2009.

LKAB

Näringsminister Maud Olofsson besvarade den 28 oktober en interpellation (ip. 2008/09:22) av Egon Frid (v) om neutralisering av hyresläget i Kiruna. Näringsministern meddelade i den efterföljande debatten att hennes utgångspunkt har varit bl.a. att kommunerna själva måste ha det övergripande planeringsansvaret. Från regeringens sida har inrättats en organisation – Malmfälsgruppen – som stöd för den pågående processen. Regeringens ambition är att försöka skapa så mycket trygghet som möjligt, att respektive organ tar så mycket ansvar som möjligt för sina delar och att Malmfälsgruppen används till att föra processen framåt.

Malmfälsgruppens syfte är att vara ett forum för dialog i övergripande frågor som rör gruvnäringens tillväxt i Malmfälten och de förändringar i Kiruna och MalMBERGET som kan bli aktuella till följd av gruvverksamheten och planerade nyinvesteringar. Gruppen, som ska arbeta tills vidare, består av företrädare för Regeringskansliet och för berörda kommuner, företag, myndigheter, organisationer, samebyar m.fl. intressegrupper. Näringsminister Maud Olofsson och infrastrukturminister Åsa Torstensson ingår i Malmfälsgruppen, den förstnämnda som ordförande. Inom Regeringskansliet har det vidare inrättats en interdepartemental arbetsgrupp med uppgift att koordinera samarbete och effektiv handläggning inom Regeringskansliet av ärenden med anknytning till LKAB:s gruvverksamhet och planerade investeringar vid gruvorna i Kiruna och MalMBERGET samt att följa hur gruvverksamheten påverkar Kiruna och Gällivare kommuner. Arbetsgruppen har följande uppgifter:

- Hålla sig informerad om planeringen och hur olika projekt utvecklas samt vid behov informera om detta inom Regeringskansliet.
- Följa kostnaderna för kommunernas samhällsplanering samt hur de berörda statliga myndigheternas resurser prioriteras och utvecklas.
- Tillvarata och utveckla erfarenheter från handläggning av liknande regeringsärenden.
- Bidra till en god koordinering av den gemensamma beredningen för berörda ärenden.
- Vid behov utarbeta underlagsmaterial till Malmfälsgruppen.

Sveaskog

I motion 2008/09:N323 (v) efterfrågas en ny strategi för Sveaskog. Riksdagen avslög hösten 2007 ett motionsyrkande (v) rörande en utredning av frågan om ett samlat statligt ägande av skog (bet. 2007/08:NU4). Yrkandet fick stöd i en reservation (v).

Sveaskogs verksamhet beskrivs i bolagsordningen. Enligt denna (3 §) ska bolaget äga och förvalta fast och lös egendom samt bedriva skogsbruk och skogsindustri samt därmed förenlig verksamhet. Bolaget ska medverka till att markbyten underlättas, genom såväl förvärv som försäljningar, och bidra till en ökad konkurrens på virkesmarknaden i avsikt att skapa en

bättre virkesförsörjning för köpsågverken och andra aktörer. Bolaget ska i sin verksamhet beakta naturvårdshänsyn samt vilt- och faunavård. Bolaget ska vidare genom försäljning av mark möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt jord- och skogbruk särskilt i glesbygd samt därutöver bedriva verksamhet inom området naturbaserad turism, i första hand genom upplåtelse av mark och vatten till entreprenörer. Verksamheten ska bedrivas på marknadsmässiga villkor.

Statliga bolags medlemskap i Svenskt Näringsliv

Riksdagen avslog våren 2007 en motion, likartad den här aktuella motionen 2008/09:N254 (s), i vilken frågan om statliga företags medlemskap i Svenskt Näringsliv togs upp (bet. 2006/07:NU4). Den dåvarande regeringen bemyndigade i april 2006 chefen för Näringsdepartementet att tillkalla en särskild kontaktperson för att pröva alternativ till de statligt ägda företagens medlemskap i arbetsgivar- och branschorganisationer, däribland sådana som är anslutna till Svenskt Näringsliv. Arbetet skulle fortlöpande avrapporteras till chefen för Näringsdepartementet och vara slutfört vid utgången av 2006. Anders Sundström, vd i Folksam, förordnades att vara kontaktperson för uppdraget. Den nya regeringen, som inte såg något behov av ett underlag om alternativ i det nämnda avseendet, beslöt i november 2006 att uppdraget skulle upphöra. I en reservation (s) avstyrktes också den då aktuella motionen. Reservanterna konstaterade att regeringen – utan motivering – hade beslutat att arbetet med det nämnda uppdraget skulle läggas ned och fann detta beklagligt. Det hade varit värdefullt att ha det underlag som utredaren hade kunnat ta fram för att regeringen som ägarföreträdare skulle ha möjlighet att ta ställning till huruvida statligt ägda företag bör ingå i Svenskt Näringsliv eller inte, anförde reservanterna. Som frågan låg ansåg de dock inte att riksdagen borde göra något tillkännagivande i saken.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under fyra rubriker – Synen på statligt ägande och på försäljningar av statliga företag, Utvecklat statligt företagsägande, Statens ägarutövning samt LKAB:s avkastningskrav.

Synen på statligt ägande och på försäljningar av statliga företag

Utskottet har vid olika tillfällen under de senaste två riksmötena redovisat sin syn på statligt ägande av företag. Senast skedde det hösten 2007 i betänkandet om statliga företag (bet. 2007/08:NU4). Utskottet har inte ändrat sin syn utan kvarstår vid tidigare ståndpunkter. Statens främsta näringspolitiska uppgift är att ange ramar och regelsystem för näringslivets verksam-

het och bidra till att skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt. Om staten samtidigt uppträder som ägare och som utformare av de regler som gäller för näringslivets verksamhet uppstår en rad problem, bland vilka följande kan nämnas: risk för konkurrenssnedvridning, risk för inoptimala investeringsbeslut och svårigheter att tillföra kapital till företag som behöver kapital för expansion. Grundprincipen måste, enligt utskottets mening, vara att konkurrensutsatt verksamhet ska bedrivas i privat regi.

Ett minskat statligt ägande av företag syftar till att renodla statens roll som lagstiftare och normgivare och att stärka de privatiserade företagens utvecklingsmöjligheter. Det möjliggör också amortering på statsskulden, vilket förbättrar förutsättningen att kunna prioritera statens primära åtaganden inom t.ex. vård, skola och infrastruktur och att möta framtida demografiska utmaningar. Vidare främjas en sund konkurrens.

På sikt bör staten kvarstå som ägare endast då tungt vägande skäl talar för detta. Det kan finnas företag som det är nödvändigt att staten äger fortsättningsvis, t.ex. när naturligt monopol råder eller starka samhällsintressen talar för statligt ägande. Ett fortsatt statligt ägande kan också vara motiverat om det föreligger särskilda nationella intressen eller samhällsuppdrag som svårligen kan hanteras utan ett statligt inflytande. Utskottets syn på det statliga ägandet av företag står i hjärt kontrast till det starkt ideologiskt betingade avståndstagandet till frågan om försäljning av statliga företag som kommer till uttryck i de här aktuella motionerna från företrädare för Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

När det gäller den kritik som i några motioner riktas mot själva berednings- och genomförandeprocessen av försäljningarna vill utskottet erinra om vad som framkommit i konstitutionsutskottets granskning våren 2008 av försäljningen av vissa statliga bolag. Granskningen visade att den bedömning regeringen gjorde beträffande inhämtande av upplysningar från myndigheter, organisationer och enskilda, innan den begärde bemyndiganden för försäljningarna, inte stred mot regeringsformen utan stod i överensstämmelse med vedertagen praxis. De motionsyrkanden om att regeringen ska uppmanas att säkerställa att framtida försäljningar av statliga företag bereds i enlighet med de krav som ställs i regeringsformen finner utskottet svårförståeliga. För utskottet är det fullständigt självklart att beredning sker i enlighet med regeringsformens krav. Riksdagens tillkännagivanden bör inte användas för att uttala sådana självklarheter.

I detta sammanhang vill utskottet också kommentera redogörelsen från Riksrevisionens styrelse. Som styrelsen anför bör de slutsatser och iakttagelser som Riksrevisionen gjort i den granskningsrapport som ligger till grund för redogörelsen ses ur ett lärandeperspektiv. Utskottet utgår från att regeringen vid framtida försäljningar beaktar vad som redovisas om åtgärder avseende beredning och genomförande av en försäljning och hur uppföljning och dokumentation sker. Likaså vill utskottet understryka vikten av att redovisningar i budgetpropositioner och i regeringens skrivelse om statliga företag är fullödiga. I budgetpropositionen för 2009 finns redo-

visningar av de under 2008 genomförda försäljningarna av statens aktier i OMX, Vin & Sprit och Civitas Holding som fyller de krav på sådan redovisning som kan ställas.

I motion 2008/09:N236 (mp) efterfrågas ett regelverk som ska användas vid försäljningar av statliga företag. Enligt utskottets mening är det inte möjligt att skapa ett regelverk som skulle kunna användas vid alla typer av försäljningar. Varje affär är unik med sina särskilda förutsättningar, varför ett enhetligt regelverk inte är möjligt. I stället måste olika strategier tillämpas för olika bolag, och försäljningsprocessen måste utformas med utgångspunkt i respektive företag. Som kommun- och finansmarknadsminister Mats Odell sagt i ett tidigare refererat interpellations svar ska varje försäljning anpassas till det rådande marknadsläget, så att försäljningen ger bästa möjliga affärsmässiga utfall för skattebetalarna.

I några motioner sägs att försäljningarna av statliga företag är en dålig affär för staten och att utdelningar från företagen i stället skulle kunna användas för att finansiera statens utgifter. Att företagen under de senaste åren kunnat lämna höga utdelningar och därmed kunnat ge god direktavkastning avspeglar det faktum att företagen har gått bra. Företagen har i huvudsak utvecklats väl och i många fall stigit i värde, och det råder goda framtidsutsikter för dem, vilket i sin tur borgar för att priset på företagen kan bli högt och därmed ge betydande försäljningsinkomster till staten. Utskottet vill samtidigt framhålla att nivån på direktavkastningen inte i sig kan motivera att staten äger företag. Statens åtaganden ska i huvudsak finansieras med skattemedel, inte genom statlig affärsverksamhet eller statlig portföljplacering. Det är en stor skillnad mellan att söka finansiera statens löpande utgifter i stort och t.ex. AP-fondernas uppdrag. Dessa ska placera för ändamålet specifikt fonderade medel. I grunden bör staten finansiera det offentliga åtagandet med skatter och inte via statlig företagsverksamhet.

När det gäller Posten, som är föremål för några motionsyrkanden, vill utskottet erinra om sitt ställningstagande i juni 2008 med anledning av regeringens förslag om samgående mellan Posten och Post Danmark. Utskottet såg samgåendet som ett medel att stärka den affärsmässiga utvecklingen av Posten, vilket skapar bättre förutsättningar för Posten att upprätthålla den samhällsomfattande posttjänsten. Något behov av att återta bemyndigande eller kräva kompletterande beslutsunderlag före samgåendet kan utskottet inte se. Det är dock värdefullt att regeringen håller utskottet informerat om hur arbetet med samgåendet fortskrider.

Utskottet vill slutligen något kommentera motionerna 2008/09:N203 (m) och 2008/09:N285 (m), i vilka en försäljning av det statligt helägda Lernia AB förordas. Utskottet erinrar om den genomgång av alla statligt ägda företag som regeringen gör och där argument för och emot ett statligt ägarengagemang ska vägas mot varandra. I budgetpropositionen för 2009 sägs, som redovisats, att i de fall genomgången leder till slutsatsen att staten bör kvarstå som ägare ska regeringen bl.a. analysera om det finns delar av till-

gångar i bolag som inte stöder verksamheten enligt riksdagens uppdrag och som därmed kan avyttras. Resultatet av genomgången kan även komma att innebära att regeringen lämnar förslag till riksdagen om försäljning – helt eller delvis – av statligt ägda bolag. Utskottet vill inte föregripa detta arbete och avstyrker därmed de nämnda motionerna.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen ska lägga regeringens skrivelse och redogörelsen från Riksrevisionens styrelse till handlingarna. Samtliga här aktuella motioner avstyrks samtidigt i berörda delar.

Utvecklat statligt företagsägande

Utskottet tar här separat upp två yrkanden i motion 2008/09:N323 (v) om tillkännagivanden om utvecklat statligt företagsägande. Utskottet har nyss redovisat sin syn på statligt ägande. Den typ av uttalanden som efterfrågas i den här aktuella motionen innebär en fullständigt annan syn på det statliga ägandet än vad utskottet står för. Motionen avstyrks därmed i berörda delar.

Statens ägarutövning

Styrningen av företagen med statligt ägande bör generellt sett präglas av tydlighet, öppenhet och transparens. Detta är viktigt för att den demokratiska kontrollen och möjligheten att utkräva ansvar ska fungera. En grundläggande princip för det svenska folkstyret är en långtgående öppenhet. Frågan om information och öppenhet kring statligt ägda bolag är i grunden en demokratifråga eftersom det handlar om företag som hela svenska folket äger gemensamt. Medborgarna ska så långt det är möjligt ha rätt att granska hur rikets förvaltning av de gemensamma tillgångarna sköts. Ytterst vilar ansvaret för denna granskning på folkets valda ombud i riksdagen.

Det är dock uppenbart att samma öppenhet inte alltid kan råda i ett företag som verkar på en konkurrensutsatt marknad som i en offentlig förvaltning. Den öppna redovisningen i ett statligt företag måste beaktas utifrån konkurrenssituationen med fokus på att skattebetalarnas tillgångar värnas. En balanspunkt mellan kraven på öppenhet och behoven av företagssekretess måste etableras. Enligt aktiebolagslagen (2005:551) är bolagsstämman ett bolags högsta beslutande organ, vilket självfallet gäller även de statliga aktiebolagen. För att t.ex. ägardirektiv och riktlinjer för de statliga bolagen ska få en klar status som styrinstrument och en otvetydig aktiebolagsrättslig giltighet ska de fastställas på bolagsstämman.

I en motion finns yrkanden om ägarstrategi och hur styrelser ska utses. Enligt utskottets mening är genomlysning och öppenhet viktiga verktyg i utvärderingen av företag med statligt ägande. För att en effektiv utvärdering ska kunna ske är det viktigt att mål och strategier för de statliga företagen är tydliga. I den genomgång av företagen med statligt ägande

som pågår inom regeringen ingår att se på de olika företagens uppdrag. Denna genomgång kan komma att leda till förändringar eller förtydliganden av det statliga företagsägandet.

När det gäller frågan om hur styrelser ska utses vill utskottet understryka om vad som sägs i regeringens skrivelse (under rubriken Statens ägarpolicy) om styrelsenomineringsprocessen, styrelsens sammansättning, utvärdering av styrelserna, styrelsens arvoden och styrelsens ansvar. Enligt ägarpolicyen ska utgångspunkten för varje nominering av en styrelseledamot vara kompetensbehovet i respektive bolags styrelse. Därför är det viktigt att styrelsens sammansättning är sådan att styrelsen alltid har sådan branschkunskap eller annan kompetens som är direkt relevant för bolaget, även när bolaget utvecklas och omvärlden förändras. Styrelsernas arbete utvärderas årligen.

Förslag om att inkludera miljömål i de statliga bolagens ägardirektiv framförs i en motion. Som tidigare redovisats ska företagen med statligt ägande, enligt nya riktlinjer för extern rapportering, fr.o.m. räkenskapsåret 2008 presentera en hållbarhetsredovisning enligt internationella, normgivande riktlinjer för sådan rapportering.

När det gäller den synpunkt som framförs i en motion på huruvida statliga företag bör ingå i organisationen Svenskt Näringsliv eller inte erinrar utskottet om det ställningstagande som utskottet gjorde våren 2007, då en likartad motion behandlades och avstyrktes. Utskottet finner ingen anledning att nu ändra på detta ställningstagande.

Förutom de frågor som utskottet här har kommenterat aktualiseras i de berörda motionerna också frågor om hur jämställdhet ska behållas vid försäljningar av företag och om styrning av ett enskilt bolag – Sveaskog. Utskottet ser inget behov av att riksdagen ska göra uttalanden i denna typ av frågor.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

LKAB:s avkastningskrav

I två motioner begärs riksdagsuttalanden om att vid fastställande av avkastningskrav på LKAB ska beaktas de stadsflyttningar i Kiruna och Malmberget som kan bli aktuella till följd av LKAB:s gruvverksamhet på dessa orter.

Utskottet vill i denna fråga framhålla att det är statens samlade agerande när det gäller effekterna på de berörda orterna som måste bedömas. Fokus bör alltså inte ligga på vilket avkastningskrav som ställs. Som tidigare redovisats har regeringen inrättat en grupp – Malmfältgruppen, under ordförandeskap av näringsminister Maud Olofsson och där också infrastrukturminister Åsa Torstensson ingår – med syfte att vara ett forum för dialog i övergripande frågor för gruvnäringen i Kiruna och Malmberget. Det finns också en interdepartemental arbetsgrupp som följer dessa frågor.

Som ett exempel på en lyckad samordning av insatser från olika aktörer vill utskottet peka på den omdaning av den berörda järnvägen som krävs till följd av gruvverksamheten. I detta fall har ansvaret fördelats så att LKAB svarar för ombyggnad till befintlig standard, och Banverket svarar för uppgradering av järnvägsstandarden.

Enligt utskottets mening är den nu redovisade modellen för statens agerande att föredra framför den modell med justerade avkastningskrav som förordas i de båda här aktuella motionerna, 2008/09:N1 (s) och 2008/09:N323 (v). Motionerna avstyrks därmed i berörda delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Synen på statligt ägande och på försäljningar av statliga företag, punkt 1 (s, v, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v), Börje Vestlund (s), Eva-Lena Jansson (s) och Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:N1 yrkandena 1–4, 2008/09:N6 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09:N428 yrkande 10, avslår motionerna 2008/09:N203, 2008/09:N236 och 2008/09:N285 samt lägger skrivelse 2007/08:120 och redogörelse 2008/09:RRS7 till handlingarna.

Ställningstagande

Vi anser – i likhet med vad som anförs i motionerna 2008/09:N428 (s) och 2008/09:N1 (s) – att bemyndigandena avseende Telia Sonera, Nordea, SBAB och Posten bör återtas. Även i motion 2008/09:N6 (s) återfinns detta krav beträffande Telia Sonera. Regeringen bör så snabbt som möjligt och utan dröjsmål återkomma till riksdagen med ett sådant förslag. I avvaktan på detta bör försäljningsprocessen avbrytas. I de två sistnämnda motionerna begärs också att riksdagen ska uppmana regeringen att säkerställa att eventuella kommande utförsäljningar bereds i enlighet med regeringsformens beredningskrav, vilket vi ställer oss bakom.

Staten är en viktig företagsägare och en stor arbetsgivare i Sverige. Totalt äger staten, helt eller delvis, ett drygt femtiotal företag. De representerar stora värden: år 2007 omsatte de totalt 336 miljarder kronor; resultatet efter skatt uppgick till 53,6 miljarder kronor; till staten inlevererade företagen under 2005–2007 sammanlagt ca 95 miljarder kronor. Efter regeringens utförsäljningar av statliga företag till ett värde av nästan 120 miljarder kronor värderas det kvarvarande innehavet till 750 miljarder kronor, vilket innebär en kraftig utveckling sedan 2002 då värdet för det totala statliga företagsinnehavet uppgick till ca 350 miljarder kronor.

Det faktum att de statliga företagen är mycket välskötta och varje år lämnar viktiga bidrag till välfärden ger därmed inte några hållbara skäl till varför regeringens omfattande utförsäljningar brådskande måste genomföras. Det statliga ägandet medför sammantaget ett stort ansvar och ställer krav på en långsiktig och professionell förvaltning. Regeringen har inte tagit detta ansvar. De statliga företagens utdelningar ger varje år stora intäkter som kan användas till investeringar i vård, skola och omsorg.

Utförsäljningarna är en mycket dålig affär för staten. Inga som helst ekonomiska eller rationella grunder till varför utförsäljningarna hastigt måste genomföras har anförts av regeringen, utan de grundar sig på ideologiska argument – staten ska inte äga. Med all sannolikhet kommer försäljningarna att stå svenska skattebetalare mycket dyrt. Regeringen har fortfarande inte redogjort för utförsäljningarnas konsekvenser för de berörda marknaderna, jobben eller statsfinanserna utan i stället hänvisat till sitt valmanifest. Dock nämndes utförsäljningarna inte någonstans i alliansens gemensamma valmanifest, och det folkliga mandat som regeringen hänvisar till är därmed mycket tveksamt.

Trots att utförsäljningarna kan få mycket stora följder för de marknader som bolagen är verksamma på och för huvudkontorens placering, företagets forskning och utveckling samt sysselsättningen, saknade den proposition om försäljning av vissa statligt ägda företag (prop. 2006/07:57) som regeringen lämnade våren 2007 helt analyser av dessa konsekvenser. Utan framgång krävdes ytterligare information från regeringen, och åtskilliga utskottsinitiativ om bättre beslutsunderlag avvisades också av berörda utskottsmajoriteter. Hanteringen av ärendet kring utförsäljningen av statliga företag har präglats av en regelmässig brist på öppenhet, insyn och dialog. I stället har regeringen valt att skynda på processen till varje pris. Detta är ett respektlöst sätt att hantera svenska folkets gemensamma egendom till värden av flera hundra miljarder kronor. Mot bakgrund av det sätt på vilket regeringen sköter utförsäljningarna av de statliga företagen är därför det enda rimliga att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att avbryta utförsäljningsprocessen och att återkomma med ett förslag om att bemyndigandena avseende Telia Sonera, Nordea, SBAB och Posten ska återtas.

När det gäller Posten ställde sig företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet våren 2008, vid behandlingen av propositionen om samgåendet mellan Posten och Post Danmark (prop. 2007/08:143), positiva till ett samgående som stärker Postens konkurrensmöjligheter. Vi anser dock inte att detta förutsätter vare sig börsintroducering eller deläggande tillsammans med ett riskkapitalbolag. Vi anser dessutom att beslutsunderlaget som låg till grund för riksdagens beslut om att minska ägandet i Posten till 34 % var undermåligt, bl.a. utelämnades de långsiktiga konsekvenserna för postmarknaden. Vi menar också att samgåendet är en dålig affär för svenska staten. Postens omsättning utgör drygt 70 % av det gemensamma bolagets omsättning, men trots detta får svenska staten bara 60 %

av aktievärdet och 49,81 % av röstvärdet. Vad gäller regeringens planer på att borsintroducera Posten avvisar vi dessa helt och föreslår därför, som nämnts, att bemyndigandet att minska statens ägande i Posten ytterligare till 34 % ska återtas. Vi anser att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett kompletterande underlag, innan samgåendet genomförs.

När det gäller redogörelsen från Riksrevisionens styrelse om försäljningen av 8 % av aktierna i Telia Sonera, som baseras på Riksrevisionens granskningsrapport, delar vi i stort den kritik som framförs mot hur regeringen genomförde försäljningen. Riksrevisionens granskning stärker bara ytterligare bilden av en regering som hellre säljer snabbt än till ett bra pris. Det lovar inte gott inför de fortsatta utförsäljningar som regeringen bundit sig vid. Riksrevisionens granskning visar att priset var rimligt, men bara utifrån den låga ambitionsnivån med bl.a. begränsade marknadsföringsinsatser och en mycket forcerad utförsäljningsprocess på kort tid. Rabatten, dvs. skillnaden mellan erhållet pris per aktie och börskursen, blev därmed hög. Priset per aktie var lägre i förhållande till börsens stängningskurs dagen innan transaktionen påbörjades, vilket i och för sig inte är ovanligt vid försäljning av större aktieposter. Rabatten var dock relativt hög i jämförelse med liknande transaktioner som regeringen fått information om innan beslut fattades om att genomföra försäljningen.

Regeringen har tidigare under utredningsprocessen rörande försäljningen av de statliga företagen kritiserats kraftigt för sin bristande dokumentation och undermåliga underlag, t.ex. för den fullständiga avsaknaden av konsekvensanalyser. Riksrevisionen konstaterar nu att också dokumentationen kring försäljningen av 8 % av aktierna i Telia Sonera brast. Enligt Riksrevisionen visar granskningen att underlaget för den redovisning som regeringen lämnade i budgetpropositionen för 2008 om hur försäljningen genomfördes saknas i väsentliga avseenden. Detta försvårar också Regeringskansliets egen uppföljning och försämrar förutsättningarna att kunna ta fram ett adekvat underlag för lärande inför eventuella kommande försäljningar. Regeringen bör därför, om utförsäljningarna fortsätter, uppmanas att framöver följa grundlagens beredningskrav. Riksrevisionens granskning stärker ytterligare skälen till att riksdagen ska återta regeringens bemyndigande om ett fortsatt minskat ägande i Telia Sonera. Fortsatt fria händer åt regeringen riskerar att bli mycket dyrt för svenska folket.

Vi vill också något kommentera förslaget i motion 2008/09:N236 (mp) om att riksdagen ska uppmana regeringen att låta utreda hur ett regelverk vid försäljning av statliga bolag bör se ut. Enligt vår mening är det av praktiska skäl inte möjligt att utforma ett sådant regelverk, eftersom förutsättningarna för olika statliga företag är så olika. Därmed avstyrker vi den nämnda motionen.

Riksdagen bör sammanfattningsvis genom ett tillkännagivande ställa sig bakom följande:

– Regeringen bör så snabbt som möjligt och utan dröjsmål lämna förslag om återtagande av lämnade utförsäljningsbemyndiganden avseende Telia Sonera, Nordea, SBAB och Posten samt i avvaktan på detta avbryta försäljningsprocessen.

– Regeringen bör i samband med eventuella fortsatta utförsäljningar av statligt ägda bolag säkerställa att dessa bereds i enlighet med regeringsformens beredningskrav.

– Regeringen bör återkomma till riksdagen med kompletterande beslutsunderlag, innan samgåendet mellan svenska Posten och Post Danmark genomförs.

Därmed blir motionerna 2008/09:N1 (s), 2008/09:N6 (s) och 2008/09:N428 (s) tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks. Motionerna 2008/09:N203 (m) och 2008/09:N285 (m), i vilka förordas försäljning av det helägda statliga bolaget Lernia AB, avstyrks. Motion 2008/09:N236 (mp) avstyrks också, som tidigare redovisats. Regeringens skrivelse och Riksdagens styrelses redogörelse bör läggas till handlingarna.

2. Utvecklat statligt företagsägande, punkt 2 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N323 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag anser – i likhet med vad som anförs i motion 2008/09:N323 (v) – att riksdagen ska göra ett uttalande om utvecklat statligt företagsägande. Regeringen har under sina hittillsvarande två år avhänt den svenska staten och de svenska medborgarna alltmer makt. Genom att sälja statens andel av den svenska börsen OMX till börsen i Dubai (som därefter såldes vidare till Nasdaq Stock Market Inc.) har inflytandet på det finansiella området minskat. Regeringen har även sålt det statliga fastighetsbolaget Vasakronan som kunde ha varit ett stöd i de oroliga tider som för närvarande råder på bostadsmarknaden.

I regeringens skrivelse sägs att en genomgång av statliga företag ska göras med syfte att pröva skälen för ett fortsatt statligt ägande. Det som där sägs innebär att det kan förväntas att fler statliga företag hamnar på utförsäljningslistan, och därmed kommer möjligheten att använda statliga företag till offensiva satsningar till gagn för det svenska folkhushållet att minska dramatiskt. I stället för denna utförsäljningspolitik bör det föras en offensiv statlig företagspolitik. I en sådan politik bör ingå att se framåt på

utvecklingen i världsekonomin och i det svenska samhället, där staten naturligt har en roll att spela – när det gäller dels att förädla det befintliga statliga företagsägandet, dels att utveckla det på ytterligare angelägna områden. Riksdagen bör genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att utforma en sådan politik som jag förordar.

3. Utvecklat statligt företagsägande, punkt 2 – motiveringen (s, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s), Eva-Lena Jansson (s) och Lage Rahm (mp).

Ställningstagande

Vi tar här separat upp två yrkanden i motion 2008/09:N323 (v) om tillkännagivanden om utvecklat statligt företagsägande. I det föregående har vår syn på statligt ägande av företag redovisats. Vi ser inget behov av att riksdagen ska göra ytterligare uttalanden om politiken för företag med statligt ägande. Därmed avstyrker vi motionen i berörda delar.

4. Statens ägarutövning, punkt 3 (v)

av Kent Persson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N323 yrkandena 3–6 och 10 samt avslår motionerna 2008/09:MJ502 yrkande 2, 2008/09:N254 och 2008/09:N257.

Ställningstagande

I det föregående har jag redovisat det behov jag ser av en offensiv statlig företagspolitik. I en sådan politik bör, som anförs i motion 2008/09:N323 (v), ingå att på olika sätt förädla det statliga ägandet. För det första bör de statliga företagen inte bara ha ett globalt ansvar utan också ett lokalt. Därför bör det i varje årsredovisning redovisas hur företagen varit aktiva lokalt. Det är bra att de statliga företagen nu ska redovisa hållbarhet enligt internationella riktlinjer, men det finns en risk att det lokala agerandet kommer i skuggan av andra delar.

För det andra bör hela processen när det gäller tillsättning av styrelser göras offentlig och transparent. För närvarande är insynen i tillsättandet av styrelsen i ett statligt företag betydligt sämre än i ett privat. Efter att koden för bolagsstyrning trätt i kraft går det att följa arbetet i den valbered-

ning som tillsätter styrelseledamöter i ett privat företag. Detta går inte att göra i ett statligt företag eftersom beslutet om tillsättande fattas av berörd minister och eftersom de tjänstemän som ligger bakom urvalsprocessen inte namnges. Ett tredje område som bör förändras gäller att arvoden för tjänstemän från Näringsdepartementet som sitter i styrelserna som en del av sitt arbete bör tas bort eftersom det inte bör finnas någon misstanke om dubbla lojaliteter. Könsfördelningen vad gäller vd och ledningsgrupper måste för det fjärde bli bättre, och ett datum bör sättas för när vissa nivåer ska vara uppnådda. Enligt regeringens skrivelse är fördelningen av män och kvinnor för vd:ar 40 respektive 7 och för ledningsgrupper 205 respektive 101. Styrelsearvoden skiljer sig också fortfarande åt mellan män och kvinnor, vilket måste rättas till.

Redovisningen behöver för det femte utvecklas på många områden. Det finns en översiktlig redovisning av sjukfrånvaro i de statliga företagen, men det behövs ytterligare redovisningar. Det bör införas en beskrivning av rehabiliteringsinsatser och en särredovisning av tillfälliga och fasta anställningar och det bör anges en ambition att öka antalet fasta anställningar. Vidare bör det införas en redovisning av hur de statliga företagen minskar och förändrar sin miljöpåverkan vad gäller utsläpp, buller, avfall m.m., och det bör ställas krav på hur även underleverantörer och konsulter successivt ska kunna föras in i respektive företags miljöredovisning.

Jag anser därutöver att varje statligt ägt företag ska ha en ägarstrategi som är fastställd av riksdagen, som anger motivet till att staten är ägare och som är vägledande för styrelser och bolagsstämmor. Riksdagen bör också ha som uppgift att utse styrelser på förslag av regeringen. Samhällsnyttan ska vidare alltid stå i fokus för ägarstrategin, samtidigt som företagen ska drivas ekonomiskt effektivt. I de fall viktiga samhällsintressen står i konflikt med vinstkrav ska målsättningen i ägarstrategin ses över.

En mer specifik fråga som också tas upp i den nämnda motionen och där jag anser att riksdagen bör göra ett tillkännagivande gäller framtagande av en ny strategi för Sveaskog. Staten är en stor ägare av skogsmark, men det statliga ägandet är spritt på olika myndigheter och bolag. Jag anser därför att det finns ett behov av samordning och utveckling av det nuvarande statliga ägandet av skog samt ett klargörande av syftet med detta ägande. Samtidigt behöver naturvärden och de sociala värdena i form av naturturism, rekreation och upplevelser samt de kulturmiljövärden som finns i skogen utvecklas och stärkas. Skogen behövs också för virke och bioenergiutvinning. För att möta dessa olika intressen anser jag att en nationell strategi behöver tas fram. Utförsäljning av statlig skogsmark till privata skogsbrukare bör upphöra, och Sveaskog bör i stället öka sitt innehav av skog. Medel för detta kan dels tas från den egna vinsten, dels vid behov föras över från andra statliga bolag. Sveaskog bör vidare kunna bli ett nav inom den berörda branschen vad gäller distribution av råvara till bl.a. köpsågverk i inlandet. Sveaskog har också varit en föregångare inom områden som miljö, turism och friluftsliv.

Sammanfattningsvis anser jag att riksdagen bör göra ett uttalande om ägarstrategier, styrelser och Sveaskog i enlighet med vad jag har förordat. Därmed tillstyrks motion 2008/09:N323 (v) i berörda delar, medan övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

5. Statens ägarutövning, punkt 3 (mp)

av Lage Rahm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09: MJ502 yrkande 2 och avslår motionerna 2008/09: N254, 2008/09: N257 och 2008/09: N323 yrkandena 3–6 och 10.

Ställningstagande

Inledningsvis vill jag framhålla att regeringen som ägarföreträdare har ett stort ansvar för att sköta förvaltningen av de statliga företagen på ett långsiktigt och professionellt sätt. Det är mycket viktigt med tydliga och klara målformuleringar för de statliga företagen. Det är också av avgörande betydelse att Regeringskansliet, som ägarföreträdare, kommunicerar de aktuella målen på ett entydigt sätt. Det bör emellertid påpekas att det finns stora skillnader i möjligheterna att formulera mål och utforma uppföljningar mellan bolag och statliga myndigheter. Det är inte möjligt att styra och utvärdera verksamheten i ett aktiebolag på motsvarande sätt som i en statlig myndighet. Jag anser vidare att en allmän strävan bör vara så stor öppenhet som möjligt kring ägarförvaltning och de statliga bolagens verksamhet. Det bör även ställas höga krav på bolagens externa rapportering, bl.a. krav på delårsrapporter och utförliga årsredovisningar.

Jag vill när det gäller statens ägarutövning särskilt lyfta fram frågan om miljömål, som är föremål för yrkande i motion 2008/09: MJ502 (mp). Som där föreslås bör riksdagen genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att tydliggöra ansvaret för miljömålen i de statliga bolagens ägardirektiv. I olika sammanhang förekommer klagomål om att statlig verksamhet ofta brister i att integrera miljöhänsyn. Detta är något som också Miljömålsrådet har noterat. Genom ett sådant beslut av riksdagen som jag förordar blir den nämnda motionen tillgodosedd i berörd del och tillstyrks. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

6. Statens ägarutövning, punkt 3 – motiveringen (s)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Ställningstagande

Inledningsvis vill vi – än en gång – erinra om den betydelse de statliga företagen har för Sverige och den svenska ekonomin. Mot denna bakgrund är det av stor betydelse hur de statliga företagen sköts. Regeringen har som ägarföreträdare ett stort ansvar för att sköta förvaltningen av de statliga företagen på ett långsiktigt och professionellt sätt.

Det är mycket viktigt med tydliga och klara målformuleringar för de statliga företagen. Det är också av avgörande betydelse att Regeringskansliet, som ägarföreträdare, kommunicerar de aktuella målen på ett entydigt sätt. Det bör emellertid påpekas att det finns stora skillnader i möjligheterna att formulera mål och utforma uppföljningar mellan bolag och statliga myndigheter. Det är inte möjligt att styra och utvärdera verksamheten i ett aktiebolag på motsvarande sätt som i en statlig myndighet. Vi anser vidare att en allmän strävan bör vara så stor öppenhet som möjligt kring ägarförvaltning och de statliga bolagens verksamhet. Detta utvecklades under den tidigare regeringen i de årliga skrivelserna till riksdagen angående de statliga bolagen. Den tidigare regeringen ställde även höga krav på bolagens externa rapportering, bl.a. krav på delårsrapporter och utförliga årsredovisningar.

Bland de motioner som här är aktuella vill vi något beröra frågan om statliga företags medlemskap i organisationen Svenskt Näringsliv som tas upp i motion 2008/09:N254 (s). Som tidigare redogjorts för gav dåvarande näringsminister Thomas Östros våren 2006 i uppdrag åt verkställande direktör Anders Sundström att pröva alternativ till de statligt ägda företagens medlemskap i arbetsgivar- och branschorganisationer, däribland sådana som är anslutna till Svenskt Näringsliv. Arbetet skulle vara slutfört vid utgången av 2006. Den nya regeringen beslöt dock i november 2006 – utan motivering – att arbetet skulle läggas ned. Det hade varit värdefullt att ha det underlag som utredaren hade kunnat ta fram för att regeringen som ägarföreträdare skulle kunna ha möjlighet att ta ställning till huruvida statligt ägda företag bör ingå i Svenskt Näringsliv eller inte. I det läge som nu råder anser vi dock inte att riksdagen bör göra något tillkännagivande i saken.

Samtliga här aktuella motioner avstyrks i berörda delar.

7. LKAB:s avkastningskrav, punkt 4 (s, v)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Krister Örnfjäder (s), Karin Åström (s), Kent Persson (v), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:N1 yrkande 9 och 2008/09:N323 yrkande 11.

Ställningstagande

LKAB har beslutat att anlägga ny huvudnivå i Kiruna respektive Malmberget. Detta kommer att innebära stora nyinvesteringar som är positiva för trakten samtidigt som stora delar av Kiruna och hela Malmberget måste flyttas på grund av den ökade rasrisken.

Enligt vår mening – och som anförs i motionerna 2008/09:N1 (s) och 2008/09:N323 (v) – bör staten på ett mer aktivt sätt än vad som sker genom Malmfältsgruppens arbete ta ett ansvar för utvecklingen på de berörda orterna. Detta sker enklast genom att regeringen vid bedömning av avkastningskravet på LKAB beaktar företagets förutsättningar för att bidra till nödvändiga anpassningsåtgärder med anledning av gruvverksamheten i Malmberget och Kiruna.

Riksdagen bör med hänvisning till det anförda – genom ett tillkännagivande – uppmana regeringen att, när avkastningskravet för LKAB ska bestämmas, beakta det ansvar bolaget bör ta för de samhällen som påverkas av gruvverksamheten. Därmed blir de två nämnda motionerna tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2007/08:120

Regeringens skrivelse 2007/08:120 2008 års redogörelse för företag med statligt ägande.

Följdmotion med anledning av skrivelse 2007/08:120

2008/09:N1 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återta utförsäljningsbemyndigandet gällande Teliasonera, Nordea och SBAB.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återta bemyndigandet att minska statens ägarandel i Posten ned till 34 %.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen, i samband med fortsatta utförsäljningar av statligt ägda bolag, säkerställer att dessa bereds i enlighet med regeringsformens beredningskrav.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med kompletterande beslutsunderlag innan samgåendet mellan svenska och danska Posten genomförs.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beakta LKAB:s avkastningskrav med avseende på bolagets ansvar för de samhällen som påverkas av gruvverksamheten.

Redogörelse 2008/09:RRS7

Redogörelse 2008/09:RRS7 Riksrevisionens styrelses redogörelse angående Regeringens försäljning av åtta procent av aktierna i Telia Sonera.

Följdmotion med anledning av redogörelse 2008/09: RRS7

2008/09:N6 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bemyndigandet till regeringen att sälja ut Telia Sonera bör dras tillbaka.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att eventuella kommande utförsäljningar bereds i enlighet med regeringsformens beredningskrav.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:MJ502 av Tina Ehn m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tydliggöra ansvaret för miljömålen i de statliga bolagens ägardirektiv.

2008/09:N203 av Mats Gerdau (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sälja Lernia AB.

2008/09:N236 av Christopher Ödmann (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda hur ett regelverk bör se ut vid försäljning av statliga bolag.

2008/09:N254 av Kerstin Engle (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga möjligheten att statens företag återgår till den tidigare ordningen med en egen arbetsgivarorganisation.

2008/09:N257 av Ann-Christin Ahlberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att man vid försäljning av statliga bolag bör se till att jämställdheten i dessa behålls.

2008/09:N285 av Anna König Jerlmyr (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en försäljning av det statligt ägda företaget Lernia.

2008/09:N323 av Kent Persson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regeringens statliga politik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en offensiv statlig politik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förädla det statliga företaget.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att varje statligt ägt företag ska ha en av riksdagen fastställd ägarstrategi, som anger motivet till att staten är ägare och som är vägledande för styrelser och bolagsstämmor.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagen ska utse styrelser på förslag av regeringen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samhällsnyttan alltid ska stå i fokus för ägarstrategin.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny strategi för Sveaskog.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om LKAB:s inleverering till staten.

2008/09:N428 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utförsäljningen av de statliga företagen ska avbrytas.

BILAGA 2Företag med statligt ägande¹

	Ägarandel %	Resultatkrav
Näringsdepartementet		
<i>Företag med marknadsmässiga krav</i>		
A/O Dom Shvetsii	36,0	Ja
AB Swedcarrier	100	Ja
Akademiska Hus AB	100	Ja
Arbetslivsresurs AR AB	100	Ja
Civitas Holding AB (Vasakronan)	100	Ja
Förvaltningsaktiebolaget Stattum	100	Ja
Green Cargo AB	100	Ja
Kasernen Fastighets AB	100	Ja
Lernia AB	100	Ja
LKAB	100	Ja
Posten AB	100	Ja
SBAB	100	Ja
SJ AB	100	Ja
Specialfastigheter Sverige AB	100	Ja
Sveaskog AB	100	Ja
Svenska Rymdaktiebolaget	100	Ja
Svenska Skeppshypotekskassan	100	Ja
Sweroad	100	Ja
V&S Vin & Sprit AB	100	Ja
Vasallen AB	100	Ja
Vattenfall AB	100	Ja
Venantius AB	100	Nej
Nordea Bank AB	19,9	Ja
OMX AB	6,6	Ja
SAS AB	21,4	Ja
Telia Sonera AB	37,3	Ja
Teracom AB	100	Ja
<i>Företag med särskilda samhällsintressen</i>		
Botniabanan AB	91	Nej
AB Bostadsgaranti	50	Nej
AB Svensk Bilprovning	52	Nej
A-Banan Projekt AB	100	Nej
Almi Företagspartner AB	100	Nej
AB Göta kanalbolag	100	Nej
Innovationsbron AB	83,7	Nej

¹ Avser företag som vid utgången av 2007 ingick i den statliga företagssfären.

	Ägarandel %	Resultatkrav
Ireco Holding AB	100	Nej
Norrland Center AB	33,3	Nej
Samhall AB	100	Nej
SOS Alarm Sverige AB	50	Ja
SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB	100	Ja
SVEDAB	100	Nej
Visit Sweden AB	50	Nej
Zenit Shipping AB	100	Under avveckling
Utrikesdepartementet		
<i>Företag med marknadsmässiga krav</i>		
AB Svensk Exportkredit	100	Ja
<i>Företag med särskilda samhällsintressen</i>		
Swedfund International AB	100	Ja
Socialdepartementet		
<i>Företag med särskilda samhällsintressen</i>		
Apoteket AB	100	Ja
Systembolaget AB	100	Ja
Finansdepartementet		
<i>Företag med särskilda samhällsintressen</i>		
Svenska Spel AB	100	Ja
Statens Bostadsomvandling AB	100	Ja
Utbildningsdepartementet		
<i>Företag med marknadsmässiga krav</i>		
Imego AB	100	Ja
Miljödepartementet		
<i>Företag med marknadsmässiga krav</i>		
Swedesurvey AB	100	Ja
<i>Företag med särskilda samhällsintressen</i>		
AB Svenska Miljöstyrningsrådet	85	Nej
Integrations- och jämställdhetsdepartementet		
<i>Företag med särskilda samhällsintressen</i>		
SIS Miljömärkning AB	10	Nej
Kulturdepartementet		
<i>Företag med särskilda samhällsintressen</i>		
Kungliga Dramatiska Teatern AB	100	Nej
Kungliga Operan AB	100	Nej
Voksenåsen AS	100	Nej